

UDVARHELYI HIRADÓ

UDVARHELYMEGYE FÜGGETLEN POLITIKAI LAPJA.

Az „Udvarhelymegyei Jegyzői-Egyet” hivatalos közlönye.

Előfizetési árak:

egész évre 8 kor. fél évre 4 kor. negyed évre 2 korona.
Egy szám ára 16 fil. — Tanítóknak egész évre 6 korona

Felolós szerkesztő: **Becsek Aladár.**

Hirdetések a legolcsóbban számíttatnak. Nyilttér sora
50 fillér. Megjelen hetenként egyszer, 6—8 oldalon vasárnap
A hirdetés és nyilttér díja előre fizetendő.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Becsek D. Fia könyvnyomda

Ugron Gábor a készfizetésről.

Székelyudvarhely, decz. 10.

Alkalmunk volt Ugron Gáborhoz a készfizetések felvétele ügyében kérdést intézni, ki nézetét a következőkben foglalta össze:

— A készfizetés azt teszi, hogy a bank arannyal, ezüsttel teljes értékben beváltja kívánatra bankjegyeit. Minden jegybanknak készfizetőnek lenni feladata. Csak nyomoruságból nem az. Az osztrák-magyar bank óvatosságából és osztrák politikából nem készfizető, bár tehetné. Van bőven arany, ezüst és aranyban fizetendő váltója.

Aranykincse szaporodik és nem apad. Azt védelmeznie a készfizetés kötelezettségének elodázásával nem szükséges. A bankjegyet aranya felváltja, de mégis be nem váltja. Ez iránt kötelezettséget nem vállal. Tehát addig ad bankjegyet aranyat, a mig neki tetszik és nem a mig a közönség kívánja.

Ezen kötelezettség nélkül való állapota a a jegybanknak Ausztriából és Magyarországból egy külön forgalmi területet alkot, melyben men bizonyos, hogy az aranyértékű kölcsönt a külföldi hitelező nem kapja-e vissza — ha ugy fordul a pénzpiacz kedve — bankóba lefizetve, ázsio által értékben megcsonkítva. Ez a lehetőség állandó csapása kereskedelmünknek. Mindent ezen bizonytalanság felszámításával külföldről drágábban vesz és magasabb kamatra kap kereskedelmünk.

Az általános forgalom emiatt hátrányunkra

képezi ki a hitel árát is, mert a rizikónak fe-
dezetét nekünk kell megadni a külfölddel szemben,
ha nem is következik be. S a mennyit a külföldnek
fizetnünk kell, annyival az osztrák tőke
védelmet élvez, minek következése, hogy a ma-
gyar kereskedelem is az osztrák tőkések kezébe
esik az egyenlő belföldi értékben való elszámolás
kedvezménye és kényelme miatt. A mig külön
valuta terület leszünk, és hiányos értékű bank-
jeggyel fizetünk e területen, addig az osztrák
tőke hatalmában maradunk. Bár ezen tőke nem
képes szükségletünket a rendes forgalom rend-
jén fedezni, mégis ő szabja meg a külfölddel
való leszámolásunk értékarányait. Ettől keres-
kedelmünket fel kell szabadítani az egyenlő,
aranyértékben történő készfizetések által.

Az állam hitelét is nehezíti, rontja a kész-
fizetések hiánya. Uj nagy hitel szükségleteinknek
kielégítését e miatt alig érheti el Magyarország
nagy károsodás nélkül.

A hogy előre látható a költségvetési defic-
zitek, a rövid lejáratra vett kölcsönök, a szük-
séges beruházások fedezésére a jövő év kezdetén
500 milliós járadékkölcsönre lesz szükség. Mi-
nek megszerzése készfizetés nélkül tul drága lesz.
Hogy világot vessek a készfizetés, meg a mos-
tani valuta állapotok között való különbségre,
egymás mellé állítom az aranyjáradék és a ko-
ronajáradék árfolyamát. Magyar járadék 4%-os
113, koronajáradék 4%-os 91.65. Ugyanazon
kamatozás mellett 22%-kal értékesebb azon
járadékunk, melynek bizonyos, hogy a szelvényét
aranyban fizetik meg, mint az, melynek lehet,

hogy olyan bankjegyen fizetik, melyért a bank
akkor nem ad aranyat. Nem kell feledni, hogy
ezen 22%-os értékkülönbözést most, olyan idő-
ben jegyzik a börzék, mikor minden bankjegyet
aranyat fizet a jegybank és a forgalomban ked-
veltebb a bankó — elég szomorú — mint az
aranypénz.

Mi lesz az értékkülönbözés akkor, ha bekö-
vetkezik az arany és a bankjegy között a disz-
ázió és a bankjegyet ráfizetéssel lehet majd
aranyat szerezni? Elgondolni is megdöbbentő.
Már pedig ezen lehetőség miatt van a legked-
vezőbb aranyáramlás közepette, a legkisebb bank-
ráta idején, a nagyarányu aranyfedezet mellett
a 22 százalék értékidifferencia.

Ilyen állapotokat szülő valutapolitikát kény-
szer nélkül egy kereskedő, egy állam, egy jegy-
bank sem tűrhet meg. Legkevésbé Magyarország,
mely mint a világforgalom egyrésze is, mint
állam is, még sokáig lesz kénytelen anyagi éle-
tének kiépítése, természeti kincseinek feltárása,
forgalombahozásának céljából más nemzetek
munkát kereső tőkéjével is dolgozni. Kényszer
pedig ma nem áll fenn.

A magyar állam nem bírja hitelét direkt
sem Anglia, sem Franciaország világpiaczain
valutájának bizonytalansága következtében érvé-
nyesíteni. Pedig ezekre rátaiva vagyunk. A
legutolsó kölcsönkibocsátásoknál Ausztria nem
volt képes husz százaléknál többet megtartani,
a Németbirodalmi részvétel valamivel több. Hol-
landia, Belgium vette, a mit Magyarország nem
bírt tartani.

Szemelvények egy elnöki megnyitóból.

Irta: *Rhédei János* kir. tanfelügyelő.

1. A tanító legyen vallásos.

A vallás, a mennyiben felemel minket a leg-
főbb lény körébe: a legfenségebb költészet. Az
egyet és a földet egyaránt betölti vigasztaló symbó-
lumokkal. A biblia a vallásban lévő költői és erkölcs-
tani rész örökbecsű kódexe lévén, magaviseletünk és
kötelességteljesítésünk stílusára legremekebbül ráve-
zetnek az ó és ujszövetség iratai. A bennük lévő
zenei rythus, változatosság, fény, fenség és pathosz
tekintetében felülmúlja a legnagyobb költészeti mű-
vek hatását.

Az emberi lelket véges dolgok ki nem elégítik,
azért szüksége van Istenre, kinek képét viseli. A
lélek keresi Istent már természeténél fogva, mint
lételének okát és végcélját.

A vallás megszenteli az élet első mosolyát, és
halálos ágy utolsó könnyeit.

A vallás szülőltje a remény, vágyaink gyer-
meke. Mint ragyogó csillag tündöklük a lélek látó-
határán. Ez a kikelet első virága, előjele egy szebb,
boldogabb jövőnek.

A remény, a vigasztalás anyaga, ki mentő ke-
zével sok embert visszatart a kétségbeesés örvényétől.

A remény a jelenből a jövőbe néz. Ő az örök-
kévalóságba vezető ut. Párisban a rémuralom alatt
a Karmelita szüzek a *Salve Reginát* énekelték. A
csöcselék bámult és hallgatott.

Aki az embert — kiállított fel egyszer Was-
hington — vallásától, hitétől, reményétől megfosztani
törekszik, vagy esztelen, vagy gonosztevő, vagy mind-
kettő egyszerre.

2. A tanító szeresse hazáját.

Az ember, mint a csemete, gyökeret ver a föld-
ben, melyen született.

Az élők, kikkel örömeit megosztja, a holtak,
kiket eltemetett: lekötik szívet a földterülethez, me-
lyet hazájának nevez.

A tavasz csalogánya, a barátságos fecske, a
komoly gölya évente megérkezik élete párjával szo-
kott helyére és birtokba veszi az ősi fészket, hogy
azt pelyhes ivadékkal népesítse.

A honszeretet a szív hitvallása.

Ez köti a hollandit a mocsáraihoz, a lappot
jegéhez, az arabot homokpusztáihoz, a sveiczit hava-
saihoz.

Az 1812. évi franciaahadjárat alkalmával egy
csapat francia katona berontott egy orosz portájára
s miután ott mindent összetörtek, zuztak, kirabol-
tak, fölgyújtottak, az orosz kezére egy *N* betűt irtak. A
hazáját imádvá szerető paraszt csodáló bámulattal
nézte ezt s mikor megtudta, hogy az *N* betű
kezén azt jelenti, hogy Napoleon alattvalója, felra-
gadá a fejszét s levágva vele a megszenteltlenített
kezet, odadobta azt a francia katonák közé.

A hazaszeretnek ilyen mértéke éljen a ma-
gyar néptanítóban s ilyen nemzedékeket neveljen.

A hazaszeretetet igen sokan kötik a pártálláshoz
A tanító ne hirdesse soha melyik párthoz tar-
tozik. Mint intelligens és jó magyar ember, komo-
lyan mérlegelje a pártok elveit és törekvéseit. Le-
gyen kiforrott politikai hitvallása és ezt, mikor a
honpolgári kötelesség parancsolja, férfias nyíltsággal
gyakorolja.

Politikai elvei és meggyőződésétől ne engedje
magát sem ígéretekkel sem fenyegetéssel eltántorit-
tatni, de ne korteskedjék. Ez személyét lealacsony-
taná és csakhamar gyűlöltté tenné, mert mindenki-
vel egy véleményen nem lehet s neki — az általa
szolgált ügy érdekében — mindenkivel jó egyetértés-
ben, békességben kell lennie. Soha ne feledje, nincs
hálátlanabb szerep e világon a kortes szerepnél.

3. A tanító hivatását ideálisan fogja fel.

A tanító ne tekintse hivatását mesterségnek.
Ha csupán mesterség volna, ugy nem volna nehéz
feladata a tanítóknak, mivel egyetlen ügyes, rátermett
mestertől is eltanulhatná, de mert a nevelve-okta-
tásnak az egész életen át és pedig nemzedékről-
nemzedékre mindig új és új változatai fordulnak elő,
melyekre szabályt, törvényt alkotni nem lehet: a

nevelve oktatás a legnehezebb, a legistenibb művészet.

A képzőművészeteket vizsgálva, azt tapasztal-
juk, hogy az anyag megválasztása a cél szempont-
jából nem közömbös dolog, de a művész eszméje
még sem függ az anyagtól. Eszméjét többféle anyag-
ban testesítheti meg. Ugyanazon anyagból a legkü-
lönfélébb alakokat, ugyanazon alakot a legkülönfé-
lébb anyagból alkothatja meg.

Másként van a gyermeki lélek kiformálásával.
A tanítóknak a meglévőhöz kell alkalmazkodnia. Ő
sem az anyaghoz eszmét, sem az eszméhez anyagot
szabadon nem választhat. *Neki minden gyermekből az
Isten képmását kell kialakítania.* És ez a munka ag-
gódo lelkiismeretet követel. A szobrász, ha hibás
metszést tesz, új anyagot vesz elő. A festő, ha ecset-
vonása rossz, más színt festhet vásznára.

Ha a tanító, nevelő tett hibát, azt kijavítania
lehetetlen, s az ideig, vagy örökké tartó szerencsét-
lenség forrása lehet a gyermekre nézve.

A művész, ha anyaga és eszméje fölött egyenlő
biztonsággal rendelkezik, fényes sikerhez jut.

A tanítóknak, a nevelőnek ez nem áll módjában.
Ha ehhez hozzávesszük, hogy a tanító előtt egész
gyermeksereg áll, melyen művészetét gyakorolnia
kell: nyilvánvalóvá lesz, hogy a tanító művészete a
világ minden művészeténél nehezebb.

4. A tanító szeresse pályáját.

Nincs egyetlen élethivatás, melyen a köztiszt-
viselő annyi éretlen, hamis megítélésnek, rosszindu-
latnak volna kitéve, mint a tanítóé. Senkinek sem
jutott osztályrészlül oly nehéz testi és lelki munka,
mint a tanítóknak. A tanító olyan, mint a gyertya,
míg másnak világít, önmagát emésztí. Olyan, mint
a harmat, gázolja ember és marhasereg. Az ő fel-
adata, az emberekért dolgozni és jutalmat csak Is-
teutől várni. A tanítói pályán sem vagyon, sem hir-
név, sem dicsőség nem szerezhető. Mennyi önmeg-
tagadás, a hivatásnak mily Krisztusi felfogása és
szeretete kell ahhoz, hogy a tanító ily súlyos visz-
onyok között megőrizze lelkének érintetlenségét. Hogy
mosolyogni tudjon akkor, midőn otthon gyermeke
koplal, vagy rongyokban jár. Igaza van Braubachnak,

A szükséges 500 milliónak új piacokon kell nagyrészt elhelyezést találni. Eddig a párisi börzén koronajáradékaink jegyzését nem bírtuk keresztül vinni. A készfizetések felvétele minden anyagi akadályt eltüntetne.

A függetlenségi politika alapelve, hogy az osztrákok finanziaális igájából szabaduljunk. Ez csak a készfizetések felvétele által valósítható, mert egyenlő, aranyértékben köttetnének szerződéseink és az arany állandó értékében fizetnénk, minek következtében megszűnnék az osztrák-magyar különálló valuta és forgalmi terület. Magyarország részére lenne az ugyanegy alapon dolgozó világgazdaságnak és annak keretében találna meg a neki szükséges hitelt.

Az igaz, hogy a készfizetés nem éri fel fontosságban, értékben az önálló bankot. Nem is helyettesítheti ezt. Csak a közös bank egyik nem okvetlen szükséges károsítástól mentene meg. De az is igaz, hogy a készfizetések felvétele után az önálló bank létesítése sokkal könnyebb és mérhetlenül hasznosabb lenne.

Az önálló magyar jegybank készfizetések nélkül becsének java részét elveszítené, mert fentartaná az osztrák-magyar külön valuta és forgalmi területet, a mi nekünk egyenlő az Ausztriának való — kiszolgáltatás folytatásával, anyagi kizsákmányolásunk fentartásával.

KRÓNIKÁS JEGYZETEK.

Székelyudvarhely, decz. 10

Czillinderes átmenet.

Ide-tova egy pár nap mulván kifogyunk az esztendőből, s a magyar politika válsága mégis megoldatlanul lóg a nyomasztó bizonytalanságban. Közélet és egyéni munkakedv mind megbénultan csüggedezik ebben a lehetetlen állapotban. Kinek az érdeke ez a sok veszteség? Csak a százados gyűlöltégektől eltelt ellenségé lehet.

De magunk is hibásak vagyunk ebben a nemzet rontásban. Az Ausztriával és az uralkodóval való konfliktus félelme tulságba vitte a magyar politika vezérletének az engedékenységet. Az engedékenysé-

midőn azt mondja: „Tanítónak lenni minden áldozatra kész önmegtagadás nélkül, a legnyomorultabb kézimesterség”. Jól vigyázzanak tehát a tanítóképzők, nehogy aranyhegyeket igérjenek ott, hol csak homokbuczka terem.

A nevelés sikerének egyik feltételét: a gyermekek bizalmát csak szeretet képes megnyerni.

5. A tanító tehát szeresse tanítványait.

Soha, egy pillanatra se feledje, hogy a szüle legfőbb, legdrágább kincsét adta kezébe, kötelessége tehát a gyermeket szeretettel gondozni, atyja helyett atyjává lenni. Szeretni kell tudni a tanítónak — mondja Schidt. Legyen fejében még oly tömege a tudománya, legyen bármily széles körű pedagógiai jártassága: ha szeretet nem él szívében a kicsinyek iránt, képtelen lesz hivatása betöltésére. Tanítványai bizalom helyett félelemmel közelednek feléje. A kit szeretet nem lelkesít, az megen földet turni, legyen pinczér, vagy vállalkozzék bármely jövedelmező foglalkozásra, de isteni munkára: gyermek nevelésre ne adja a fejét. A tanító, ki szeretni nem tud, a béke és szelidség olajága helyett botot fog tartani a kezében.

Socrates magára vállalta egy atheni polgár fiának tanítását. A gyermek rossz indulatu lévén, nem volt képes annak szeretetét megnyerni. Socrates ezt látva, haza küldte atyjához ezen üzenettel: „Fiad tanítását nem végezhetem, mert nem szeret engem”.

6. A tanító állandóan képezze magát.

Az a nevelési és oktatási készség, melyet az ifju tanító a képzőben nyer, csak általánosságokra szorítkozik. Mily roppant tér van még előtte a gyermekek szellem és testi életének észlelésén alapuló nevelési és tanítási eljárást illetőleg. De nem csak hivatása, hanem társadalmi helyzete is ösztönzi a tanítót az önművelésre. Korunk ugyanis, bár mennyire magán hordja az anyagság bélyegét, a szellem, az értelem korának mondható. A nyers erő szertelensége, melyet a hatalmasok oly megdöbbentő mértékben fejtenek ki, a szellem uralmának közeledését jelenti. A tanító önképzésének tehát két ága van. Egyik tulajdonképeni élethivatásának minél tökéletesebb betöltésére, másik általános műveltségére vo-

végzetes ellentéteket támasztott idehaza, s megnövelte a nemzeti hagyományainkra, önállóságunkra, önértékünkre és vágyainkra leselkedő falánkságot odaát, Ausztriában. És állunk most egymást tépve, marcangolva, gyanusítva, biztos nemzeti céljaink elérésében való remény nélkül, — velünk szemben diadalmasan nyomakodik előre az osztrák összbiradalmi eszmének az a törekvése, hogy önálló gazdasági egyéniséggé ne fejlődhessünk, hanem az osztrák gazdasági sferához, ehhez a „nagy gazdasági egységhez” mradjunk odakötözve.

Az ausztriai merevség ellenében nekünk az egész válság folyamán oda kellett volna törekednünk, hogy a függetlenségi eszme gyakorlatba vételére szervezzük a nemzet haladását. Ki kellett volna küszöbölni a hiúságokat és személyes érzékenykedéseket, s az ellenséges merevség ellenében a czéltudatos nemzeti akaratot, annak egyöntetű szilárdságát kellett volna odaállítani. Ugy azonban a nemzeti akarat czéltudatossága ki nem képződhetett, hogy mindig a nemzet tudomása nélkül gyártottak újabb és újabb kibontakozási terveket, s ezekben folyton és folyton hátráltatták a nemzet vágyainak megfelelő álláspontot. A hátrálás nem edzi a nemzet akaratát, hanem szétzilálja a küzdelem minden készségét. A hátrálás csak távolodás a nemzet céljaitól, s minél távolabb megyünk a céloktól, annál kevésbé végzi el ez a mai nemzedék a nemzet fejlesztésében való kötelességét.

Odajutottunk a távolodásban, hogy már közjogi és parlamentáris felfogásaink is elvesztették szilárdságukat. Egész közönségesen, minden skrupulus nélkül hangoztatták a mult héten is, hogy „átmeneti” kormány kell a magyarnak. És keresték az eféle kormányhoz azt a bizonyos „czillinderes urat”, aki miniszterelnök legyen. A magyar közjog szerint pedig csak parlamentáris kormányunk lehet, amelyik nem a czillindere miatt, hanem a nemzet többsége bizalmából áll a kormánypolczon. Természetes, hogy ekként átmeneti természettel sem bírhat, mert a nemzeti akaratnak vagy megfelel egy kormány, s akkor nem lehet ideiglenesen, — vagy nem felel meg a nemzeti akaratnak, s akkor nem lehet kormány.

Hogy mégis ilyen közjogi lehetetlenséget erőltetnek, ez is egyik jellemző tünete annak a taktikátlan kapkodásnak, ami ellenségeink szarvát megnöveli. A válságból nem huz ki soha az eféle erőlködés minket, csak még jobban beletaszít. Ámde ha hirtelen, elszántan és egymásra való féltékenység

natkozik. Előbbiből önként folyik, hogy a fiatal tanító évek hosszú során át minden órára jól elkészüljön. Nincs százanadobb lény a világon, mint az olyan tanító, ki kezében könyvet tart, mert maga sem tudja azt, mit tanítványaitól követelni akar, ki nem látja tisztán a czélt, mit elérni óhajt, nem ismeri az utat, mely hozzá vezet. Az a tanító ki munkája közben kapkod, vagy könyvet tart kezében, vak, ki sötétben botorkál, koldus, ki mankón jár. Az ilyen szerencsétlen nem ismeri az inspirációk világát, melyben az önképzésre törő annyi csailógó gyémántot talál.

7. A tanító ne csak tanítson, de neveljen is.

A dijoni akadémia pályadíjjal jutalmazta Rousseau-nak azon értekezését, melyben fényesen igazolta, hogy a tudományok fejlődése az erkölcsökre káros hatást gyakorol. Nem azt tapasztaljuk-e napjainkban is? A természettudományok s a technika szűdületes gyorsasággal rohannak előre, a társadalmi rend gépezete pedig bomladozik. Most ez, majd az a része mondja fel a szolgálatot. Most a vallást és annak felszentelt szolgáit illetik becstelen szavakkal. Majd tudósoknak nevezett férfiak gunyolják a haza fogalmát, a hazaszeretet magasztos érzelmeit. Az ideálok, az ezekért folytatott nemes küzdelmek a mindinkább ritkuló jelenségek közé tartoznak. Helyüket a legрутabb önzés, a minél nagyobb falat kenyér gondolata, az ubi bene, ibi patria elve tölti be. A társadalmi rend pillérei ropognak, eresztékei nyiladoznak s az egész épület összeomlással fenyeget. Az Istent és Hazát tagadó szocializmus pusztító tűzként terjed. Belekapott békét, nyugalmat adott szalma s nádfedelel házikóinkba. Csak egy szélroham még s mindenünk elpusztul, mit ezer éven át egy értelemben, erényekben gazdag nép alkotott! És honnan e retentő veszedelem? Onan, hogy a szív, a lélek rovására, csupán az értelmet gondoztuk. Iskoláink ma is csak tanítanak. A neveléssel ki sem törődik. Hány tanfelügyelő keresi az iskolában a lelket, a mi nem látszik, de ha vizsga szemekkel tekintünk azét, megmegcsillan, mint nemes ércz a durva kőzetben.

Azt mondom, hogy későn ébredtünk. A megindult lávafolyamot pusztító utjában fel nem tartóztathatjuk. Egyet-mást azonban még megmenthetünk. Ne habozunk. Lázás erővel lássunk a mentés munkájához. Iskolában, iskolán kívül kezdjük meg a

nélkül a függetlenségi eszmének többségben volt csapata ismét helyreállítaná ezt a többséget, hát bizony ezer czilinderes urnál is előbbre vinné ez a mi ügyünket . . .

Központosított jótékonyosság.

Vidéki pénzüntézetek köréből utra indult az az idítvány, hogy amit ez intézetek jótékonyági czélokra adakoznak, azt mind egy központba adják, s így egyszerre feltünőbb adománnyal gyarapítsanak egy-egy filantropikus intézményt. Mondják az indítványozók, hogy például 1907-ben is 1.12 millió koronát adtak jótékony czélra a pénzüntézetek s ez a nagy összeg észrevétlenül szétforgácsolódott, holott együttesen micsoda nagy lendületet adott volna a köznyomor leküzdésére. Felszínesen csakugyan úgy látszik, hogy igazuk van az idítványozóknak, s a decentralizált közjótékonyosság csak pocskólya a pénzt, de nem nyújt érezhető segítséget.

Valóság szerint azonban a jótékonyági adományok centralizációja nem valami szerencsés gondolat. Inkább hiúság, mely a maga jótékonykodó segítségeit feltünővé akarja tenni. Ha Magyarország minden vidéke teljesen kifejlesztette már a maga szegényügyét, ha minden vidék kellően hatni tudó intézményeket képzett ki a maga területén levő köznyomor enyhítésére: akkor ám egyesítsék jótékonyági adományaikat a pénzüntézetek. Mindaddig azonban, amíg a vidékek szegényügye kiképzetlen, addig a szegényügy országos intézményeinek hiába emelünk palotákat, mert a vidéki szegénynek az nem ad semmi vigasztalást.

Legfőlebb ama paloták megnyitásánál lesz egy-egy hangos ünnepély, hull egypár ordó a rendezőknek, s a paloták felügyeletére és gondozására csinálnak egy-egy hivatalt. De az ünnepély, ordó és hivatal költségei mind elnyelik azt a segítséget, ami egypár szegénynek bizony elég volna.

Ha milliók forgácsolódnak is széjjel a jótékonyági adományok mostani decentralizált szétosztásában, azért ama millióknak minden fillére oda kerül, ahol szükségét pótol. Behatol a köznyomor részleteibe és periferiáiba. Kenyeret ad az éhezőknek, ruhát a didergőknek, könnyeket törül le és nehéz sohajokat osztat. De a büszke, nagy tőkére egybegyűlő adományok mind elkerülik ezeket a nélkülözéseket, hogy tömegükkel tündököljenek és hivalkodjanak. Ez pedig a közvetlen közelünkben sápadó éhezést és fázást, s a közvetlen mellettünk felzokogó panaszt és könnyeket soha meg nem nyhíti.

Nem a centralizációra, hanem ellenkezőleg a

nevelés munkáját. A tanító neveljen Isten-imádásra, rajongó hazaszeretetre. Neveljen munkára. Terjessze az emberszeretetet. Hirdesse az igazság abszolút fűségét. A nemzetmentő munka az ifjúság és felnőttek körében vegye kezdetét. Gyorsan, gyorsan, tette, munkára, nincsen egy percz vesztegetni való időnk. Pap, tanító, jegyző, minden művelt ember fogjon kezét. Ne distingváljanak, ki a kisebb, ki a nagyobb. Itt mindenkinek értékes a munkája, ha lelkét önti belé.

Gyakran ellátogatok majd az iskolába, ide a képzőbe és azt fogom keresni, a mi nem látszik. A tanító, a tanár lelkét abban a munkában a mit folytat a nevelőt és nem a tanítót fogom első helyen értékelni.

8. A tanító munkája legyen gyakorlati.

Az iskola nem önmagának, hanem az életnek nevel. Készítse hát erre tanítványait. A gyermekből ember, polgár lesz, ki olyan mértékben fog boldogulni, amint ehhez az iskola utraivalóval ellátta.

A falusi földmives kiköletkor kezd dolgozni. Ez eltart az ősz második feléig. Mikor az első hó leesik, behuzza magát házi népével szük hajlékába, hol mint borz emészti föl azt, mit nyaranta beszerzett. Fogyaszt, a helyett, hogy gyarapítana. A házi iparnak ezer ága van, mi kenyeret ad, csak hozzá kell nyulni. Mindenhol meg van valamihez a lehetőség. De volt-e eddig aki népünket munkára nevelje? Pedig vagyonos államban jobban terjed a művelődés. A képző tanítsa meg az ifju tanító nemzedéket okoskerü gazdálkodásra, méhtenyésztésre, a házi ipar különböző ágaira, furás-faragásra, konyhakertészetre stb. Öntsön bele hajlamot a munkálkodásra. A tanító viszont tanítványait nevelje életüggyességre úgy, hogy Robinsón módjára bárhol boldogulni, megélni tudjon. A kézügyesítő foglalkozás üdőbbé teszi a lelket, fogékonyabbá a tanuláshoz. Az a munka, melyet a képzőnek, az iskolának ezen a téren végeznie kell, végső eredményében nagy jelentőséggel bír. Ne vonjuk hát meg tőle érdeklődésünket.

9. A tanító az iskolában és ezen kívül követendő mintakép legyen.

A jó tanító személye olyan, mint a nap. Tudományával minden zugba bevilágít. Hivatásszerete-

közjótékonyosság decentralizált szervezésére kell törekedni. Minden egyes vidéken ki kell képződnie olyan jótékonyági intézménynek, mely a maga területén levő szegénységet leküzdeni képes. Szerényebb munkakör ez talán, de mégis hathatósabb, mint országos szegényügyi intézmények forszírozása. Kevesebb tőkét észrevétlenebbül fordít a segítségre, s nem csinálja ezt feltűnéssel és országos reklámmal. De a Mester is csak azt a jótékonyt hirdette jónak és üdvösnek, mikor nem tud a balkéz arról, a mit a jobbkez adott.

A városok pénzügyi helyzete.

Székelyudvarhely, decz. 9.

A községek közzégi helyzete és feladatukra szempontjából két állambölcséleti felfogás különböztethető meg. Az egyik a német és osztrák felfogás, amely a községek oekonomiájával kapcsolatban a községeknek bizonyos körű, hogy úgy mondjam, erendő különállását tulajdonít s ezen az alapon a községek feladatukra eredetien községi és átruházott hatáskörben teljesítendő funkciókat különböztet meg. Az előbbieket természetesen teljesen a községek, mert tisztán az oekonomiát érdeklik s községi jellegűek, s az utóbbiak azonban csupán célszerűségi szempontból hárulnak a községekre s közzégi jellegűek szerint tulajdonképpen állami teendők. Ezeket az állam csak átruházza a községekre.

A másik felfogás a klasszikus görög állambölcsélet s Montesquieu — Stein-féle államszemélyiségi tanból ered, melyet minálunk legalaposabban Concha fejtett ki újabbán és ez a tulajdonképeni ősi magyar közzégi felfogás. E szerint az államban csupán egy akarat és egy hatalom van s ez az állam akaratát és hatalmát. Az államot illeti meg a souverainitás teljesessége, mely ezzel szemben vagy ettől különálló hatalmat és akaratot nem tűr meg. Az állam határain belül minden és mindenki csak az állam akaratától az, a mi; olyan, amilyen s minden individualis vagy fictiv jogalany csak az állam akaratából gyakorolja jogát és csak az állam jogát gyakorolja. A községek a maguk oekonomiájában is csupán az állam jogát gyakorolják még akkor is, ha magángazdasági, helyesebben községi gazdasági teendőket végzik; ha vagyontkat kezelik, ha községi adót vetnek ki, ha utcáikat rendezik. Amint tényleg csak az állam akaratától függ, hogy ez így legyen vagy nem.

Hiszen a rendi, illetve az 1848-as törvényhozást megelőző vármegyei alkotmány idejében a vármegyék végeztek csaknem kizárólag minden állami teendőt. A vármegyék valóságos törvényhatóságok voltak. Ők hozták a törvényt, mert követek instrukciókkal látták el s ha nem viselkedtek kedvükre, visszahívták őket és másokat küldhettek helyettük és szavazatukért felelősek voltak. Külömben is nagyon hi-

ányosan teljesíthette törvényhozói tisztével járó kötelességét az éveken át össze nem hívott országgyűlés s így teendői a vármegyékre hárultak, annyira, hogy minden jogszabály magán hord'a a particularismus bélyegét. Hiszen egyetlen számbavehető fontos anyagi jogforrásuk a Verbóczy Tripartituma volt, mely maga is a szokásjoggá emelkedett és egyenlőtlen particularis jogszabályok egybefoglalása volt. A vármegyék gyakorolták a végrehajtást a bírászkodásban és közigazgatásban; ők szedték az adót; ők állították — csaknem maguknak — a katonát, sőt a török hódoltság idejében olyan állami funkciókat is teljesítettek, melyek monarchiákban az államfőt illetik: háborút üzentek, háborút folytattak és békét kötöttek; — horrendem dictu — még diplomáciai ügyeket is intéztek. Abban az időben tehát teljesen egybefolyt a particularis jogkör az universális állami hatalomkörrel, de azért az állami hatalomkör nem aprózódott fel a particularismusból.

Ez a helyes jogfelfogás, mely nálunk, magyaroknál különösebb originális.

Valamikor, régen nem került sok pénzbe ezeknek az állami funkcióknak a teljesítése. Legalább megközelítően sem annyiba, mint ma. És ennek első sorban az volt az oka, hogy — eltekintve a későbbi keletű és kis számu, többnyire zsoldos, tehát állandó hadseregtől — csupán két olyan osztály volt az államban, mely foglalkozását hivatásszerűen üzte. Egyik az egyház szolgálatában állók osztálya és ide tartozott a tanító-elem is, a másik az iparosok és kereskedők osztálya. Az egyháznak óriási vagyona volt és hatalmának biztosítása céljából szükség szerűen gonoszkodott az oktatásról; a kereskedők és iparosok pedig városokban laktak s mint városi közönség számtalan privilegiumnak és mentességnek voltak az élvezői. A többiek, akik tulajdonképpen alkotói voltak a corpus sacrae coronae-nak, nem hivatásként, hanem nobile officiumként, mellékesen látták el az állam összes teendőit s így anyagi áldozatba az állami élet — mondhatnám — csupán háboru idején került.

Azonban a viszonyok változtak s a fejlődő idők nem csupán a rendi államot törölték el, hanem szükségessé tették egyrészt az állandó, hivatásos közfunkcionáriusokat, kik közre sorolhatjuk a hadsereget is, hanem a természetudományok és technika fejlettségével kapcsolatban olyan teendőket is utaltak az államhatalom körébe, illetve ébresztettek fel az állam életében, melyek mind pénzbe, óriási vagyoni áldozatba kerülnek. Ezen a ponton vált aztán szükségessé az állami funkciók teljesítésével járó költségekről gondoskodni.

Az állam, respectíve a magyar állam a maga kiadásait általánosságban és a mi szempontunk szerint két uton módon fedezi. Állami, tehát saját közegeivel és a községek útján. Az elsőről felesleges bővebben szólnom s különben is minket az utóbbi érdekel.

A községek útján úgy fedezi az állam közhatalmi funkcióinak költségeit, hogy ezeknek a func-

tióknak az ellátását részben a községekre bizza s a község lakosait a többi állami funkciók teljesítésével járó kiadások fedezésére szolgáló személyes és vagyoni szolgáltatásokon kívül ezeknek a községekre bízott funkcióknak a teljesítésével járó terhek viselésére is kötelezi — czélszerűségi szempontból. Mert ezeket a funkciókat a községi szervezet keretében maguk a községek czélszerűbben és jobban láthatják el, mint a szorosabb értelemben vett állam a maga centralizált hatatmával s esetleg idegen közegeivel. Ebből azonban csupán az következne, hogy az állam csupán a községek kiválasztását ruházza a községi szervezetre, vagyis a szervezetre, vagyis a szervezeti decentralizáció s nem következik egyúttal a funkciók teljesítésével járó kiadások decentralizációja is (?), vagyis a kiadások községi fedezete is. Ennek a fontáksága és tarthatatlansága különösen a következőkben lesz szembevetendő.

A községek általában négyfélék, u. mint kis községek, nagy községek, rendezett tanácsu városok és törvényhatósági joggal felruházott városok. (A szab. kir. városoknak, mint ilyeneknek nincs nagy fontossága) Aki foglalkozott valaha közigazgatási joggal, az bizonyosan belátja, hogy ez a felosztás mai közzégi tartalmával nem egyéb, mint a *czimkórságnak községi formája*. Az állam elősegíti, sőt szinte megköveteli a községek nagy lábón élését és eladósodását a czimkórság terjesztésével. Mert mindenkinek be kell látnia, hogy a nemzeti kultúra és erő forrása, védőbástyája, fészke és gőcpontja ma a város; a maga kulturális intézményeivel, iparával és kereskedelmével. *A városokat becézni, védni, oltalmazni kellene s nem megterhelni óriási teherrel, kegyesen osztogatott üres címek ellenében.* Azaz, dehogyan üresek e címek. Telistele vannak teherrel, kötelezettséggel, amelyekkel szemben megengedi a kegyes állami hatalom, hogy a hangzatos czimvel felméltságozott város még nagyobb, sőt bármily nagy községi adóval sutjsa — a saját polgárait. Hát kik azok a polgárok? Talán a várostól független emberek? Elég szomorú, hogy a város — ők maguk. Tehát szabad a polgároknak önmagukat megadóztatni az „r. t.“, vagy „törvh.“ betűk jámbor viseléséért. Sőt nem is a polgárok egész egyeteméről, nem is a városi lakosok összeségéről van itt szó.

Hogy mik a városi élet előnyei az egész nemzetre és államra nézve, azt elmondanom felesleges. Tudja azt mindenki, akinek a világ tolyásáról egy kis tudás van. Csak azt akarnám elmondani, hogy a somás községi szolgáltatáson kívül, miért fizet pl. Székelyudvarhely polgársága a folyó évben 72 százalék pótdadót? Azért mert jó bolond módjára hajlandó a katonauygeket állami utasításra teljesen házilag kezelni; hajlandó a brdapesti sikkasztót s a tordai pénzhamisítót lofogni; hajlandó a vidék s az egész ország kereskedelmének előmozdítására vásárokat tartani s azokon az idegenek személy- és vagyonszámszámlájára felügyelni, jó utakról, terekről gondoskodni, világítani; hajlandó az ország iparügyeinek megvédéséről iparhatóságilag gondoskodni; az állami adók kivetésének és behajtásának lehetőségét biztosítani; az ország közzégi intézményeinek elhelyezéséről és az ezekhez szükséges községek kényelméről gondoskodni; iskolákat fenntartani; emberbaráti intézményeket felállítani; kaszárnyákat tartani; egy csomó szorosabb értelemben vett közzégi ügyet intézni; az ország boldogságának előmozdításában elszegényedettek és nyomorodottak eltartásáról gondoskodni stb. Így rövidesen fel sem tudom sorolni, miért. De az biztos, hogy ide ember kell és pénz, sok pénz. Néhány száz ember és sok százezer korona. Erre kell aztán a 72 százalék pótdadó.

Véleményem szerint lehetséges volna a városnak mindennemű közfunkciójával járó kiadásait az állampénztárból fizetni, annál inkább, mert azoknak a funkcióknak nem a város polgársága — közvetlenül, hanem az universon veszi hasznát s azok az universon érdekében szükségesek. Volna még fizetni valója a város polgárságának más címén, úgy, hogy — azt hiszem — megfizetné a városi élet előnyeit bőven. Így öt terhelne minden kiadás, mely a maga kényelmét és jólétét mozdítja elő. Ilyen a vízvezetéki és csatornadíj, közzisztasági rovatal, járdadíj, a sok vám- és illeték, a magas házbér stb. stb.

De ha ennek a megvalósítását bizonyos társadalmi és főleg politikai oportunitási okok ez idő szerint hátráltatják is, a legkisebb és feltétlenül szükséges javítás a városok kiadásának fedezésére állami hozzájárulási összeg százalékos meghatározása, a községi és törvényhatósági törvénynek a városok szempontjából való radikális módosítás és javítás s adó törvényeinek első sorban egyenes adó törvényeinek reformja volna.

Ezeket kell sürgetnünk minden lépten-nyomon s főleg költségvetéseink tárgyalása és kormányhatósági jóváhagyás alá terjesztése alkalmával. Sürgetnünk kell állami életünk virágzásának biztatása céljából, mert a városok a nemzeti nagyság új bölcsői; sürgetnünk kell társadalmi szempontból, mert a *mostani drágaság legfőbb oka a városi élet túlságosan terhes voltában keresendő* és sürgetnünk kell ezeknek az állapotoknak a városi polgársággal szemben való nyomasztó igazságtalansága megszüntetése céljából.

Dr.

tének melege életet ébreszt és indít fejlődésnek. Rajta minden szem érdeklődéssel függ. Emelkedett, világított helyen áll s mindenki látja. Legrényibb torzvonását is azonnal észre veszik. Ezért élete minden tekintetben követendő mintakép legyen.

A kötelességtudásnak, józan, munkás életnek megtestesült eszménye legyen. A tanító nőszüljön korán nagyon sok etikai és közgazdasági okból. Csak a ládi élete legyen példás, közzisztület tárgya. Így áldás, ellenkező esetben gyűlölség kíséri minden lépését.

10. A tanító szeresse a népet.

A papi pályát kivéve nincs egyetlen hivatás a világon, mellyel egy-egy község népére, ennek erkölcsi épülésére anyagi boldogulására oly befolyást lehetne gyakorolni, mint a tanítói hivatással. Minden község magán viseli — ha ugyan valamely kedvezőtlen körülmény lehetetlenné nem teszi — papja s tanítója egyéniségének bélyegét. Szives, nyájas modor, még a legszegényebb sorsu ember iránt is, a legékebb tulajdonságok egyike a tanító-emberről. Balgaság azt hinni, hogy a mindenki iránt előzékeny magatartás kárára van a tanító tekintélyének. Egy előkelő magyar főúrról olvastam a folyó év elején, hogy minden cselédjének előre köszönt. Midőn ezért egyik rokona megrögtta, így válaszolt: Szégyen volna, ha cselédekim műveltebbek volnának nálamnál.

Szerencsés sorsom a 80-as években gyakran hozott össze a műgyetem büszkeségével: Stoczek Józeff tanárral. Ritkán voltam képes öt megelőzni a köszöntésben. Mily emelkedett szellem, mily valódi lelki műveltség kell az ily gondolkozás és magatartáshoz. Szívet szívhez nem teremtesz, ha szivednek nincs benne része, mondja Göthe nagyon találóan. A tanító tehát szeresse a népet, hogy viszont szeretve legyen. Nincs szebb, fenségesebb dolog előtte, mint ha a tanító községe lakosságával szeretetben összeforr. Mennyi áldás fakad ebből a községre és tanítóra egyaránt. Nem értem én ez alatt azt, hogy a tanító mindenivel fraternizáljon. Ez kárára volna tekintélyének. Ne barátokat, hanem jó embereket szerezzen. Ehhez ezer út áll nyitva előtte.

11. A tanító tisztelje előljáróit.

A művelt társadalmi berendezkedés bizonyos

mértékű hivatali függés nélkül el nem képzelhető. Az egyének szabadossága bábeli zűrzavart, sőt erkölcsi süllyedést hozna létre. Még a koronás királynak is van függése. Alkotmányos minisztereknek ellenjegyzései nélkül egyetlen királyi kéziratot sem adhat ki. Hogyan lehetne tehát a tanító szabados? Pedig hányan vannak a fiatal tanítók között, kik függést nem ismerni akarnak, kik azt hangoztatják, hogy nekik a pap nem parancsol. Igaz, nem ritka az eset, midőn a lelkész a tanítóban nem munkatársát, hanem alárendeltjét tekinti és ez igen sok bajnak a forrása, de ha a fiatal tanító azon tudattal lép ki a képzőből, hogy az a lelkész neki hivatali előljárója, ki már ezen a czimen is jogosan tart igényt bizonyos tiszteletre, ha a fiatal tanító a képzőből azzal az emelkedett felfogással lép ki, hogy ő mint művelt ember a lelkész, mint másik művelt emberrel szemben csak is a jó társaságokban honos előzékeny és szerény magatartást köteles tanusítani: kizártnak tartom, hogy pap és tanító között ellentétek merülhessenek föl.

12. A tanító szeresse kartársait.

A tanító életföldjén sok virág, de sok tövis is terem. Utóbbiak között azok sebeznek legérzékenyebben, melyek a hozzánktartozóktól származnak. A legritkább jelenségek közé tartozik, mikor az egy községben lévő tanítókat a kartársi és baráti szeretet lánczai kapcsolják össze. Ehelyett szétvonást, egyenetlenséget, gyűlölködést találunk. Hogy ez az áldatlan állapot a tanító magán, társadalmi életére egyaránt kihat, szükségtelen bizonyítgatnom. Nyugodt kedély nélkül — mondja Stoy — seuki sem lehet tanító. De hogyan lehetne nyugodt az, kit a kartársi egyenetlenségek nyilai megsebeztek. A tanítók viszálykodása sohasem maradt még a iskola falain belül. Káros a tanulókra, kiknek nevelését viszálykodó tanítók nem végezhetik. Botránnyó a lakosság előtt, mely a tanítóknak minden lépését éber figyelemmel kíséri. Az ellenséges viszonyban élő tanítóktól a község lakói megvonják a tiszteletüket, megvonják bizalmukat, holott ez a sikeres tanítói munkálkodásnak elengedhetetlen feltétele.

HIREK.

Székelyudvarhely, decz. 10.

A harmadik vonatkár. Mint jelentettük, a harmadik vonatkárt előreláthatólag folyó hó 20-ikán indítják meg. A közigazgatási bizottság szerdai ülésén Szobotka Rezső műszaki tanácsos is már ilyen értelemben referált a bizottságnak, a következőkben mutatva be az új menetrendet:

8511. indul Sz.-udvarhelyről reggel .	4:45 perczkor.
„ érkezik Segesvárra d. e. . .	7:05 „
8512. indul Segesvárról reggel .	4:47 „
„ érkezik Sz.-udvarhelyre reggel	7:23 „
8513. indul Sz.-udvarhelyről d. u. .	2:30 „
„ érkezik Segesvárra d. u. . .	4:53 „
8514. indul Segesvárról d. e. . . .	10:47 „
„ érkezik Sz.-udvarhelyre d. u. .	1:20 „
8515. indul Sz.-udvarhelyről este .	7:30 „
„ érkezik Segesvárra este . . .	9:58 „
8516. indul Segesvárról este . . .	7:34 „
„ érkezik Sz.-udvarhelyre este .	10:10 „

Rhédei János — tanfelügyelő. Mint magánaton értesülünk a vallás- és közoktatásügyi miniszter Rhédei János hivatalvezető kir. segédtanfelügyelőt, jelenlegi állomása helyén való meghagyásával, kir. tanfelügyelővé kinevezte. Rhédei János ezen kinevezését örömmel vesszük, mivel vármegyénk tanügye iránt tudatosított meleg érdeklődésével, lankadatlan ügybuzgalmával, konziliáns modorával méltán érdemelte ki azt az őszinte rokonszenvet, mely őt működésében körülveszi.

Egy hó közigazgatása. Udvarhelymegye közigazgatási bizottsága 9-ikén tartotta december havi ülését Sebesi János dr. elnökletével.

Az alispáni jelentést Dr. Paál Árpád főjegyző terjesztette elő, melyből kitűnt, hogy az alispáni iktatóra érkezett 668 ügydarabot 493-at elláttak. Egy évre érvényes utlevél 192 adatot ki. E jelentésnél Daniel Lajos a vargasi csendőrség felállítását megsürgette. Barabás András árvaszéki elnök jelenti, hogy a hó folyamán 1036 ügydarabot láttak el. Gyámság alatt 12491, gondnokság alatt 183 egyén maradt. A hó folyamán számos községben helyszíni vizsgálatot tartott. A főorvosi jelentésből kitűnt, hogy a közegészségügy kedvezőtlen volt, amennyiben 325 hevenyfertőző beteget jelentettek be. A közkórházban 221 beteg állott ápolás alatt.

Rhédei János tanfelügyelő jelenti, hogy 15 községben 35 tanteremben vizsgálták meg az elemi népi iskolai nevelés és oktatás eredményét. Egrészt elismerésül, másrészt buzdításul megemlíti, hogy a felsőrákosi, homoródszentmártoni, székelyhidegkuti, nagysolymosi és székelyszenterzsébeti állami, — a székelykereszturi, bordosi, szentdemeteri, székelyvéczei és magyarzsákodi róm. kath. — továbbá a ravai unitárius és a székelyandrásfalvi görög kel. népiskolában a nevelés, - oktatás sikerét jónak találta. Az eredmény fokozására vonatkozó észrevételeket mindenütt jóakarattal közölték, mert czélukat nem a könnyű lebirálás, hanem a fölemelés, a buzdítás, a fölvilágosítás ezek által vármegyei kultúránk szintájának emelése képezi. A Vágáson tartott róm. kath. s a Baróton tartott Erdővidéki általános tanítóegyesületi közgyűlésen jelen volt, azok munkájában tevékeny részt vett; szerzett tapasztalatairól a föltétlen elismerés hangján emlékezik meg. Székelykeresztúron 1910. január hó től állami óvoda szervezése iránt illetékes felsőbb helyen előterjesztést tett. A miniszter Szász Ferencz siménfalvi állami elemi tanítót érdemeinek elismerésül igazgató-tanítónak léptette elő, mi által a vármegyei tanítószegély vezető egyénisége nyerte el jól megérdemelt jutalmát; Krizsáné Barabás Anna homoródalmási állami elemi iskolai tanítónő folyó évi december hó 1-től kezdődőleg nyugalomba helyezte; Kriza Sándor ideiglenesen nyug. homoródalmási állami iskolai igazgató-tanítót államorvosi vizsgálatra a székesfővárosba rendelte; Paál Sándor és Blájer Balázs székelyudvarhelyi állami elemi iskolai tanítókat a helybeli iparos tanoncziskolánál viselt tanítói állásukban véglegesen megerősítette; a kisbacsoni áll. iskolához Rákossy Margit Juliánna okleveles tanítónőt nevezte ki; Fazakas Péter kis- és nagykedei községi elemi iskolai tanító választását jóváhagyta. Végül megemlíti, hogy a székelyudvarhelyi állami elemi iskola építkezési terve a városhoz megérkezett, honnan véleménynyilvánításra hozzá áttététvén, hangsúlyozta, hogy az ünnepélyek tartására egy tágas teremmel, 2 tanítói szobával, 1 tanácsteremmel, még 1 szolgálakással bővítendő volna, a fiú és leány növendékek bejárója az épület két szélén volna elhelyezendő s az egyik illemhely az épület más, kisebb eső részére volna átteendő.

Ezután Szobotka Rezső műszaki tanácsos számolt be az utak állapotáról, mely szerint ugy az állami, mint törvényhatósági utak jó állapotban voltak. Stratzinger Emil pü. igazgató jelenti, hogy egyenesadóban 91056 K., hadmentességi díjban 3079 K., bélyeg- és jogilletékben 23993 K., fogyasztási és italadóban 61975 K., dohányjövödelemben 41492 K. folyt be. Az állatorvos jelentése szerint az állategészségügy kedvező volt. Zonda főállatorvost a miniszter berendelte egy, a fővárosban, tartandó szakértekezletre. Daniel Lajos közgazdasági előadó jelenti,

hogy az időjárás kedvező volta a takarmányhiányon enyhített, noha az még így is föltötte érezhető.

Áttérve a tárgysorozati tárgyak tárgyalására, a bizottság felterjesztést intéz a miniszterhez, Medesér község Kismedesér-telep nevű részének a szentábrahámi anyakönyvi kerületbe való csatolása végett. Gotthárd János mezőrendőri ügyben beadott fellebbezését visszaadják a főszolgabírónak; a pénzügyigazgató átiratára tudomású vették, hogy az 1910. évi adókiivetési munkálatok megkezdődtek. Kiss Károly jegyző fegyelmi ügyével kapcsolatos megkeresését a jövő havi ülésen tárgyalják; Szobotka Rezső m. tanácsos jelentése alapján örömmel tudomásul vették, hogy a harmadik vonatkár előreláthatólag e hó 20-ikán megindul. Több magántermészetű ügy leírása után az ülés véget ért.

Halálozás. Dr. Jodál Gábor ügyvédet súlyos csapás érte: szeretett édesanyja, Jodál Józsefné született Szakáts Róza, életének 58-ik, boldog házasságának 36-ik évében folyó hó 9-ikén Bonyhádon elhunyt. Halálát Jodál József férje, gyermekei: Rezső és neje Fizély Margit, József, Mózes, Gábor és Ilonka, ugyszintén számos rokon gyászolja.

Városi közgyűlés. Székelyudvarhely város képviselőtestülete f. hó 6-ikán Gotthárd János polgármester elnökletével rendkívüli közgyűlést tartott. A közgyűlés tudomásul vette az előterjesztett 1910. évi virilisek névjegyzékét. Egy pár illetékességi kérelem elintézése után névszerinti szavazással elhatározták, miszerint a városi közpénzek közül mintegy 85 ezer kort az Udvarhelymegyei takaréknál, 18 ezer kort a Zölökölcsonintézetnél és 63 ezer kort az Agrár takaréknál helyeznek el. Kapcza Tamás irnok nyugdíjaztatását tudomásul vették. A kir. tanfelügyelő azon megkeresését, miszerint az ipar-alap a tanonczisk. igazgatósága kezelése alá átengedtesék, elutasították. Bojó Ferencz mérnöknek a kért szabadságidőt nem engedélyezték.

Kálvin estély. A székelyudvarhelyi ref. egyházközség ma, decz. hó 12-én, d. u. 5 órakor, a ref. kollegium tornacsarnokában tartja második Kálvin estélyét. Ez alkalomra a rendezők a következő érdekes és változatos programot állították össze: 1. A gyülekezet éneke. Mint a szép hives patakra. XLII. Solt. 1. vers. 2. Zene quartetet, Pál Sándor vezetése mellett, előadják a ref. koll. növendékei. 3. Szavaltat, Lányi Rózsika által. 4. Felolvasás. Tartja: Biró Sándor ref. koll. vallástanár. 5. Egyházi énekek, az új ref. énekes könyvből, harmonium kíséret mellett: énekl. Horváth József ref. kántor. 6. Szavaltat: Kolombán Sándor VIII. g. o. tanuló. 7. Elnöki zárszó. 8. Áld meg Ur Isten, énekl. a gyülekezet. Belépés ingyenes, kegyes adományok a szegénysorsu tanulók javára szivesen fogadtatnak. Az estély rendezői: Györkes Mihályné, Dr. Szabó Gyuláné.

Nőegyleti fillérestély. A Jótékony Nőegylet 8-ikán a szegény gyermekek karácsonyfájára tartott fillérestélyét Tröblich Ottóné és Pálffy Aladárné rendezték szép sikerrel. Az estély műsorát „Feltékeenség” című egy felvonásos vígjáték vezette be, melyben Lántzky Lele és Buba, Gönczi Gábor, Tolvaly Tibor és Szabó Bandi szerepeltek, kedves játékokkal derűtségben tartva a közönséget, mely bőven juttatott az elismerésből. Ezután Boga Janka adott elő hatásosan egy melodramát, majd az első zenekar tárogatósa, Bambó, szép kurucz dalokat tárogatózott kifogástalanul. Végül közkívánatra Dr. Kovácsy László monologizált, tréfákat adott elő és énekelt élénk jókedvvel és természetes kedvességgel, melyek közvetlenül hatottak és jókedvet keltettek a közönség soraiban. Műsor után tánc következett. Az estély a karácsonyfára 41 70 K. jövedelmezett. A következő és ez évben utolsó fillérestély 15-ikén lesz. Ez estélyt Biró Istvánné és Szabó Andrásné rendezik, kik gazdag és változatos műsorról gondoskodtak.

Korcsolyaegyleti gyűlés. A Korcsolyázóegyesület a múlt vasárnap tartotta meg közgyűlését Szobotka Rezső elnökletével. Burger Arthur pénztáros előterjesztése alapján a múlt évi zárszámadást 3002 kor. 33 fill. bevétellel és 2226 kor. 23 fill. kiadással és 776 kor. 10 fill. készlettel jóváhagyták. A folyó évi költségvetést 776 kor. 10 fill. készlettel, 2000 kor. bevétellel és 1622 kor. 63 fill. kiadással megállapították. Elhatározta a közgyűlés, miszerint a rendőrséget megkeresi, hogy a kikülföldi korcsolyázást szigorúan ellenőriztesse. Az estélyi korcsolyázást ez évadban is gyakorolni fogják, s e célra kedd, csütörtök és vasárnap napokat kijelölték. Végül a választásokat ejtették meg következő eredménnyel: Szobotka Rezső elnök, Becsek Aladár titkár, Burger Arthur pénztáros, Biró István (tanár) gazda, Jánosy Béla jegyző. Választmányi tagok: Balázs Sándor, Fazakas Gáspár, Dr. Göllner Béla, Haáz Rezső, Ko-

vács Pál, Leichtner Gyula, Mikes János gróf, Dr. Majthényi Mihály, Persián János, Szabó Árpád, Szarvas Arnold, Tompa Árpád.

Tea-estély. A jövő év első mulatsága a Nőegylet teaestélye lesz, melyet, mint velünk közlik, január 8-ikán, szombaton tartanak meg.

Székelyudvarhely virilistái. A város 1910. évi legtöbb adót fizetők névjegyzékének összeállítására kiküldött bizottság, Dr. Nagy Samu elnöklété mellett f. hó 3-ikán tartott ülésében a névsort a következőleg állapította meg: Rendes tagok: 1. Ugron Ákos 4100 22 K. 2. Embery Árpád 2021 00. 3. Szöllősi Sámuel 1604 05. 4. Fábrián József 1538 49. 5. Dr. Solymossy Lajos 1261 42. 6. Flórián Bogdán 1243 31. 7. Ev. ref. kollegium 1189 62. 8. Dr. Várentsik Ferencz 1053 54. 9. Dr. Horváth Károly 982. 10. Gyertyánffy Gábor 959 74. 11. Ev. ref. megye 751 16. 12. Koncz Ármán 733. 13. Farnengel Gyula 728 38. 14. Szabó Ferenczné 673 84. 15. Dr. Göllner Béla 663 38. 16. Hlatky Miklós 652 48. 17. Csanády Zalán 638 94. 18. Soó Gáspár 613 16. 19. Persián János 596 08. 20. Heitz Vilmos 562 91. 21. Jánosy Gyula 557 26. 22. László Domokos 554 20. 23. Gyarmathy Ferencz 551 44. 24. Gróf Mikes János 549 20. 25. Szabó Albert 537 88. 26. Looz G. Frigyes 534 17. 27. Kassai F. Ákos 532 23. 28. Gergely Ferencz utóda 531 80. 29. Szabó Ferencz mészáros 531 29. 30. Dr. Demeter Károly 531 23. 31. Kassay F. József 486. 32. Dr. Nagy Sámuel 482 82. 33. Dr. Lengyel József 476 12. 34. Özv. Walter Vilmosné 460 13. 35. Dr. Ráczkövy Sámuel 459 60. 36. Dr. Török Albert 459 06. 37. Dr. Vass Lajos 653 18. 38. Szenti Bálint 433 66. 39. Becsek Aladár 426 68. 40. Félegyházi Antal 421 94. — Póttagok: 1. Sükösd Miklós 413 20. 2. Hein Pál 386 57. 3. Zöld János 381 76. 4. Szeukovits János 379 21. 5. Novák Gyula 366 51.

Kinevezések. A vallás- és közoktatásügyi miniszter Haáz Ferencz Rezső helyettes tanárt a székelyudvarhelyi ref. főgimnáziumhoz a fennálló szerződésből kifolyólag rendes tanárrá nevezte ki.

A pénzügyminisztérium vezetésével megbízott miniszterelnök Constantinescu Hilár székelyudvarhelyi díjtalan pénzügyi számgyakornokot ideiglenes minőségben segélydíjas pénzügyi számgyakornokká nevezte ki.

Iskolavizsgálat. Lapunknak jelentik, hogy Chalupka Rezső, kir. s. tanfelügyelő, a múlt hét folyamán hivatalosan megvizsgálta a székely-nyelvalvi, farkaslaki, malomfalvi róm. kath., a benzédi és székelyszentmiklósi községi, a tarcsafalvi unit. és a medeséri állami elemi népiskolákat.

Diák-bál. A református kollegium ifjúsága, mint értesítenek, régi jóhírű diák-bálját február 5-ikén megtartja.

A Gazdasági egyesület folyó hó 20-án délelőtt 10 órakor, a vármegyei ház kistermében tartja rendes közgyűlését, melyre a tagokat ez uton is meghívják. Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó. 2. Az 1910-ik évi munkaterv megállapítása. 3. Az 1910-ik évi költségvetés. 4. Két választmányi tag választása. 5. Azon indítványok tárgyalásai, melyek december 16-ikáig az elnökségnél írásba beadatnak. 9 órakor a közgyűlési tárgysorozat előkészítése ügyében választmányi ülés tartatik.

A főreáliskolai ifjuság estélye. Szép sikerű estélyt rendezett a múlt szombaton a főreáliskola ifjúsága a Budapest-szálló nagytermében. Az ifjuságból alakult műkedvelő társaság Baumarchais Sevillai borbély című vígjátékát adta elő meglepő jó betanulással, kifogástalan ensemblével és igen szép kiállítással. Az egyetlen női szereplő, Gyarmathy Ildikó, Rozina szerepét természetes kedvességgel játszotta, szeretetreméltó egyénisége a subtilis szerep minden részében érvényesült. A darab czimszerepében Oltósy Oszkár meglepő jót produkált; elevenéget és derűtséget hozott a színpadra, amint hogy a szereplők valamennyie: Jakab Mór (Almaviva gróf), Farkas Miklós (Bartholo), Barabás Sándor (Don Bazilio), Zerbes Vilmos (Ficzko), Schömer Ottó (Fürge), Guist Márton (jegyző) és Haberstumpf Károly (Alcade) pompásan megfelelt feladatának. A sikerült előadást kedélyes táncmulatság követte, mely eltarított jóformán hajnalig. Az őszinte elismerés hangján kell megemlékeznünk Szabó Ernő tanárról, ki a darabot lankadatlan fáradsággal betanította és rendezte, feledhetlen estével ajándékozta meg az ifjuságot. A szép számban jelen volt közönség a szereplők játékát sürű tapssal jutalmazta, melynek jó része természetesen a rendezőnek volt adresszála.

Jegyzőkönyvi üdvözlés. Az udvarhelyi unitárius egyházkör nevelésügyi szakbizottsága *Abásfalván* f. évi november hó 15-ikén tartott gyűléséből, *Demeter Dénes*, a szakbizottság elnöke, karácsonyfalvi unitárius lelkésznek indítványára egyhangú határozattal jegyzőkönyvileg üdvözölte *Chalupka Rezső*, vármegyénk kir. segédtanfelügyelőjét, lapunk munkatársát.

Nyilvános nyugtázás. A következő sorok közlésére kértek fel. A református temető rendezésére adakoztak: *Dr. Imreh D. 20 K.*, *Sebesy A. Papp Z. E.* és *Szakács Gyula 10—10 K.*, *Kovács P.*, *Wagner J.*, *Schuller M.* és özv. *Becsek D. né 5—5 K.*, *Baló Zs. 4 K.*, *Balázs K.*, *Herczegh J.*, özv. *Sárosi T. né és Kassay F. D. 2—2 K.*, összesen 82 K. Az eddigi gyűjtés eredménye 500 K. 70 fillér. Fogadják a kegyes adakozók hálás köszönetemet! Kérem, ismételtlen kérem mindazokat, akiknek kedves halottjaik vannak temetőnkben, küldjék el adományaikat, hogy tervbe vett munkánkat a tavaszon megvalósíthassuk. Szíves adományaikat mindig készséggel átveszem. *Dr. Solymossy Lajos* egyházközségi főgondnok.

Vadászterület bérbeadása. Zetelaka község a tulajdonát képező vadászterületet 6 egymás után következő évre 1910. évi január hó 1-től haszonbérbe adja. A haszonbérbeadásra kitűzött árverés *folyó hó 16-án délután 2 órakor* lesz.

x **„Walter Schnaffs kalandja.”** Ezt a címet viseli az új Maupassant-füzet, mely most jelent meg a „Magyar Könyvtár” decemberi sorozatában. A nagy francia írónak ez a gyűjteménye is — ép úgy mint az ugyanott már eddig megjelentek — az ő legszebb remekeiből van összeválogatva: azokból, melyek örökbecsű mintái maradnak az elbeszélés művészetének és melyek itt gondos és teljes fordításban (*Zoltán Vilmoséban*) kerülnek a közönség elé. A füzet méltán leghíresebb darabja az, amely címét adta s mely a francia-porosz háború egy epizódjának elbeszélésében ép oly csöndes iróniával festi a német sereg egy harcosát, amilyen derűs gunnyal mondja el egy francia falu „hősködéseit”. — A füzet 30 fillérért kapható minden könyvkereskedésben.

x **Fazekas testvérek** segesvári villanyvilágítási műszaki vállalkozók a helybeli üzlet felhagyás végett, az összes *csillár-készletet leszállított igen olcsó* árakban eladják. Lapunkban foglalt hirdetését figyelmébe ajánljuk.

Könyvesház.

Szociológiai nyomozások.

— Kenedi Géza könyve. —

Kenedi Gézának két teljes kötete jelent meg. Szociológiai nyomozások a mű címe. Egy szorgos élet tevékenysége a mű foglalhatja és egészen föltárja Kenedi Géza belsejét. A két kötet nemcsak mai társadalmunk természetrajza, hanem egyuttal szerzőjük jellemrajza is. Itt a régi újságíró, a ki ideális rajongással csügg ideális hivatásának évtizedekre nyuló pályája alatt, néha gyöttrő küzdelmek közepett is szeplőtelenül őrizte meg tisztaságát. Itt a kitűnő jogász, a kinek mélyreható ismereteinél és egyetemes képzettségénél csak vele született jogérzése nagyobb, ez a meg nem vesztegethető jogérzés, mely válságos helyzetben a tételes jog ellenére erkölcsi érzéssé emelkedik. Itt a tudós, a ki egy formális és dogmatikus nevelés elavult rendszerén könnyű szerrel diadalmaskodván, természettudományi alapot épít világnézetének. Itt van a haladás, szabadság, fölvilágosodás tüzes nyelvű és tüzes lelkű apostola, a ki hadat üzen a sötétségnek, a babonának, az előítéletnek, a ki erős kézzel rakja meg egy elfogultság nélkül való életszemlélet fundamentumát. És itt a még merészebb filozófus, a ki harcra kél a vallásosság képrombolóival és a hazafias érzés éretlen ellelneivel. Radikális abban, hogy követeli a tudás, a józanság, az emberi közösségeket összetartó, de dogmáktól független erkölcs uralmát. Nemesen konzervatív abban, hogy gátat vet a mindeneget elsőpró nihilizmusnak és nyíltan feltárja a szociális utópiák lelketlen ürességét.

Két kötetének négy része megbolygat sok problémát, kitűz egy-egy célt, a melyet elérvén, új kiindulóponttá lesz az, a mi célpont volt eddig, mint *Maculay* mondja *Bacon* megszakítatlan fejlődéséről. De valamennyi lapjából ezt a nemes, mélyen emberi érzést olvassuk ki.

Kenedi nagyon sokat foglalkozik a feminizmus vitás tételeivel. Első kötetének nagyobb fele ezt az aktuális témát világítja meg élettani, társadalmi, erkölcsi és gyakorlati nézőpontból. Itt is hiába számítanak e becses segítőtársra akár a szélsőségesek, akár a rideg konzervativizmus papjai. Kenedi ismeri és elismeri a nő nagyszerű értékét, de számol természetere eredendő fiziológiai gyöngeségeivel is. És nem áll meg a nőkérdés pusztán fölvetésénél, hanem bejárja a szexuális vonatkozások egész területét, min dig szigorúan tudományos módszerrel, de nem zárkóztat el a mindennapi élet jelentőségei elől sem.

A másik kötet két főrészből áll. Az egyiknek a címe *Romlások*, a másiké *Energiák*. A mi megrontó tényezője van állami, társadalmi, gazdasági, erkölcsi létünknek, azt a moralista mind leleplezi kérélehetetlen szigorúsággal: a nevelés bűneit, a neomaltuzianizmus eszeveszett, degenerált tanítását, a meztelenség szemérmetlen és perverzus kultuszát, az álműveltség átkát, még az affektált, vértelen, értelmetlen holnaposok-ról sem feledkezik meg.

Kenedi Géza könyve földolgozta a kutatások minden számba vehető eredményt. A mellett pedig érdekesítő olvasmány. Tudós gondolta ki és művész írta meg ezt a két kötetet. Oly közvetlenséggel, oly elevevésséggel, annyi szeretetreméltó elmésséggel, hogy azt hisszük, valamely kitűnő professzor szóbeli előadását hallgatjuk. A polémiában éles, de nem kiméletlen, az analízisban gondos, de nem szórszálhasogató, a meggyőzésben beható, de nem tolatkodó. Tudatos, de nem affektált, egyszerű azért, mert minden világos gondolat egyszerű. Igen sok benne a szkepszis, a fürkésző kritika, az óvatos fontolgatás. De ha urrá lesz rajta a lelkesedés, akkor megszólal a szív mélyéről előtörő poéta és szíves, szárnyaló, pombás madarakként röppennek föl költői eszméi. A Szociológiai nyomozások két kötete a Franklin-Társulat kiadásában jelent meg, tartalmához mért komoly disszel. Ára 8 korona.

KÖZGAZDASÁG.

A közbenső forgalom eredményei. A folyó év első tíz hónapjára már közzé tették a Magyarország és Ausztria közti közbenső forgalom adatait. Ez idő alatt a két állam összforgalma újabb emelkedést tüntet fel. E forgalom értéke immár meghaladja a két milliárdot. A Magyarországból Ausztriába való kivitel 29 millió koronával, a Magyarországra való osztrák behozatal ellenben 82,800 000 koronával emelkedett. Így a közbenső forgalom kereskedelmi mérlegének aktivitása Ausztria javára 87,600.000 koronáról 141,000.000 koronára emelkedett. Magyarország kivitele Ausztriába abban a tételben csökkent, a mely a legnevezetesebb szerepet játsza e kivitelben, tudniillik a gabonában. Magyarország gabonakivitele Ausztriába 33 310 000 koronával csökkent.

Székely fiuk ipari elhelyezése. A székely szülők, de meg ez akció körül munkásságot kifejtő egyes előjáró tényezők sem tudják azt, hogy az állami gépgyárakba székely fiuknak inasokul elhelyezése végleg be van szüntetve. Nap nap után érkeznek kérések a marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamarához a gyári elhelyezés kieszközölése végett, a mire a válasz természetesen csak elutasító lehet. A kamara ez uton ismételtlen figyelmezteti az érdeklődőket, hogy gyermekeknek az állami gépgyárban bejuthatása reményéről mondjanak le, mert ezeket a tanoncz nevelési intézményeket az állam már öt év előtt beszüntette, egyfelől azért, mert a gépiparban tulprodukczió állott elő s a székely fiuknak nem mindegyike biztosíthatja immár jövőjét, legfőképpen pedig azért, mert tapasztalat szerint a gépiparban fölnevelkedett székely fiuk (nekünk nem lévén gépgyáraink) a székelyföldről végleg elszakadtak. Ellenben a kamara magán ipari műhelyekbe mindenféle iparra most is naponként elhelyezi azokat a székely fiukat, kik legalább 4 elemi osztályt végeztek és 12-ik évüket betöltötték, állami ipari szakiskolába pedig minden iskolai év kezdetén ösztöndíj mellett helyez el olyan tanulókat kik négy gimnáziumi, vagy négy polgári iskolai osztályt végeztek. Az iparnek megválasztását legcélszerűbb a kamarára bízni, mely ismervén az újabb mesterségeket is, jobban megtudja

azokat választani, mint az iparban tapasztalatlan falusi szülők. Ügyes, számolni jöltudó fiukat a kamara kereskedésekbe is elhelyez. Esetről-esetre csak a gyermeknek bizonyítványát küldjék be Marosvásárhelyre az iparkamarának.

Kiadja: Becsek D. Fia könyvnyomdája.

Ugron János bögözi pinczejéből

..... több hordó .....
Nagynyulási ó-bor eladó.

Csakis egész hordókban. Tartalmuk 700 liter körül.

Legfinomabb belföldi és angol rumok.

T. CZ.

Van szerencsénk a nagyérdemű vevőközönség becses tudomására hozni, hogy dusan berendezett **KARÁCSONYFADÍSZEK**, valamint igen finom **KARÁCSONYI CZUKOR-KÁK** nagyválasztékban állanak a n. é. vevőközönség b. rendelkezésére.

Szíves megtekintését kérve. mély tisztelettel

Haab és Heitz.

— Koestlin-féle teasütemények. —

Legolcsóbb

butor bevásárlási forrás!

Székely és Réti butorgyára

Marosvásárhely, Fötér 47. sz.

Van szerencsénk a n. é. közönség tudomására hozni, hogy butorüzletünket, mely Erdély legszebb látványossága, egy nagyobb szabású asztalos műhellyel bővítettük ki és elvállalunk **háló, ebédlő, szalon, uriszoba, szálloda és fürdő** berendezések készítését a legújanyosabb árak mellett Oriási választék: **vas-, és rézbutorokban, szőnyeg, függöny, ág- és asztalterítőkben. Gyermekek és kocsik és gyermekszékben.**

Saját kárpitos műhelyünkben elvállaljuk

a legfinomabb kárpitos munkák elkészítését és különösen angol hőrmunkainkra hívjuk fel a n. é. közönség figyelmét.

Angol bőrgarnitúrák 300 kor. kezdve.

Elvállalunk menyasszonyi kelegyek szállítását és készséggel mutatjuk be gazdag mintagyűjteményünket. — Meghívásra minden vételkötelezettség nélkül személyesen oda utazunk a rendelmeny felvétele végett. — Kérjük a n. é. közönség szíves támogatását és vagyunk kiváló tisztelettel

Székely és Réti,

butorgyárosok.

18—30

Vedjegy: „Horgony”

**A Liniment. Capsici comp.,
a Horgony-Pain-Expeller**

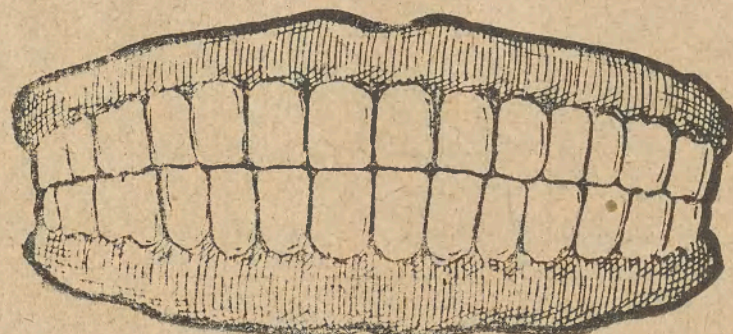
patéka

egy régjónak bizonyult háziszser, mely már sok év óta legjobb bedörzsölésnek bizonyult köszvénynél, oszónál és meghűléseknél.

Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt bevásárláskor óvatossak legyünk és csak olyan eredeti üveget fogadjunk el, mely a „Horgony” védjegygyel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben K—80, K 1.40 és K 2.— és úgyszólván minden gyógyszer-tárban kapható. — Főraktár: *Török József* gyógyszerésznél. Budapest.

Dr. Richter gyógyszer-tára az „Arany oroszlánhoz”, Prágában, Elisabethstrasse 5 neu.

**Reményi
Frigyes**

fogászati műterme
Székelyudvarhely, Kossuth-u. 56.

(Pannajoth-féle ház).

Fogad: délelőtt 8—12 óráig és délután 3—5 óráig.

Kitűnő minőségű és legmagasabb szilárdságú PORTLAND CEMENTET ajánl olesó áron a

PORTLAND CEMENTGYÁR BRASSÓ

Itt helyben kapható RÖSLER és GÁBOR cégénél.

Árlejtést hirdetmény.

Rugonfalva község előljárósága ezennel közhirre teszi, hogy a község által építendő körjegyzői iroda és lakás építése Rugonfalván a körjegyzői irodában 1909. évi december 22-én délelőtt 10 órakor nyilvános szóbeli árlejtésen vállalatba fog adatni.

Kikiáltási ár 5000 korona, melynek 10% készpénzben vagy óvadékképes értékpapirban bántpénzül az árlejtés megkezdése előtt lefizetendő. Az építési tervrajz, költségvetés és feltételek Rugonfalva község körjegyzői irodájában a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Rugonfalva, 1909. évi december hó 7 én.

Unger Tibor,
körjegyző.

Paál Ferenc,
bíró.

A nagyérdemű közönség szives tudomására hozni van szerencsénk, hogy igen jó minőségű préselt szénát tartunk állandóan raktáron. Épp úgy zab, tengeri és mindenféle terményeket jutányos árak mellett árusítunk, valamint napi árak mellett vásárolunk.

Felhívjuk b. figyelmüket különböző áru és minőségű, igen tisztán kezelt hordó és palack borainkra, amelyek tisztaságáért feltétlen szavatosságot vállalunk.

Répvágó-, szecskavágó-, Kalmár rosta, Triór és egyéb gazdasági gépekben állandó nagy raktárt tartunk, amelyeket árjegyzéki ár szerint árusítunk, előnyös feltételek mellett.

Ügyszintén a tél folyamán igen jó minőségű kőszénát tartunk raktáron, amely egy métermázsán felül bármely napon jutányos ár mellett kapható.

Kérjük szives pártfogásukat, melyre érdemes lenni legfőbb törekvésünk leendő

Teljes tisztelettel

Székely gazdák szövetkezete.

1909. decz. 13, 14, 15, 16, 17 és 18-án a helybeli Kossuth-utczában, Gáspár-fele házban levő villamvilágítás felszerelési üz. felhagyás végett igen olesó leszállított árakban eladatik. Üzemképes teljesen szakértőileg felszerelve mindenféle

villamos csillárok

asztali, billenő lámpák, falikarok stb. legnagyobb választékban. — Aki olesó, szép és alkalmas karácsonyi ajándékot akar venni, az ne mulassza el raktárunkat megtekinteni.

Csak a fentjelzett 6 napon tartjuk még nyitva üzletünket
Teljes tisztelettel

Fazekas Testvérek,
villamosvilágítási műszaki vállalkozók

Karácsonyi és ujévi ajándékok kiállítása.

Van szerencsém a n. é. közönség szives figyelmébe ajánlani

Gyermekjátékáru bazáromat a ref. kollegium épületében levő üzlethelyiségben

valamint ajándék és diszműáru, porcellán, üveg, bőr, fém, china ezüst, és nagyválasztékú lámparaktáromat Kossuth-u. főüzletemben mélyen leszállított árak mellett.

Tekintettel raktárom tulzsufaltságára, e keivező alkalom igénybevétele kérvé, maradtam teljes tisztelettel

Dragomán S. J. Ifj. Dragomán Domokos.

HA még nem járhatja okvetlen fizesse elő január elsejével az elismert legj. magyar napilapot

„AZ UJSÁG”-ot

Megrendelő cím: „AZ UJSÁG” Budapest
Egyes példányok minden ujságelárusítónál kaphatók.

Árverezési hirdetmény.

Karácsonfalva közerdőbirtokossága a Köves bércz nevű területén kőfejtési célokra kijelölt mészkő- és márványkő bányáját 20 évi időtartamra bérbeadni határozta, írásbeli ajánlatokkal egybekötött szóbeli árverésen, 1909. évi december hó 27-ik napján d. e. 10 órakor a község házánál. Kikiáltási ár a 20 évre 5400 kor. bántpénz 200 kor. Az árverezési és szerződési feltételek alulirotnál bármikor megtekinthetők.

Karácsonfalva, 1909 évi november 30-án.

Báduly Sándor,
b. elnök.

Nagy karácsonyi vásár Barcsay Károly férfi és női divat áruházában Székelyudvarhelyt.

Tavaszi és nyári kelmékben:

Mosásban teljesen szintartó kartonok, voálok	ezelőtt 35 kr., most 20 kr.
francia „ ”	38-40 „ ” 25 „
delén utáztat „ ”	50 „ ” 32 „
francia batiszt „ ”	55-60 „ ” 40 „
Angol zephirek bluzoknak és férfi ingeknek	80-85 „ ” 50-55 „
Szatinok válogatott színekben, szintartók	50-56 „ ” 35-40 „

Őszi és téli kelmékben:

Jó mosható tenniszflanelok	ezelőtt 35 kr., most 18-20 kr.
barchetok minden színben	35 „ ” 25 „
flanelok minden színben	55 „ ” 40 „
francia barchetok m. szín.	75 „ ” 50 „
Erős tartós sima posztók m. szín. 115 cm.	75 „ ” 50 „
Divatos női ruhaposztók m. szín. 120 cm.	1.50 „ ” 1 frt.
Sima, koczkás és csikos posztók 120 cm.	2.50 „ ” 1.50 „
Kosztüm szövetek minden div. sz. 140 cm.	3.50 „ ” 2.75 „

Fenti áruk elsőrendű anyagot tartalmaznak s így a n. é. közönség mielőtt bevásárlását megtenné, kérem az áruk jóságáról és olcsóságáról meggyőződni sziveskedjék.

2000 darab maradék félárban kapható.

Magyar ember csak magyar ásványvizet igyék!

Magyar ásványviz

forgalmi és kiviteli részvénytársaság
Budapest, V., Báthory-utca 5. szám.

Kizárólag természetes magyar ásványvizet hozunk forgalomba.

Borszéki Boldizsár, idült gyomorhaj ellen
Borszéki Fokut, kőszvény ellen
Borszéki Kossuth, vérszegénység ellen
Bodoki Matild, alkális savanyviz
Baross, vesebaj ellen

Borhegyi, hughajtó
Boholti, üdítő viz
Előpatoki, sárgaság ellen
Felsőrákosi Mária, légcsőhurut ellen
Hargitaligeti, üdítő ital

Horgász, étvágygerjesztő
Kásonfőkut (Saluteris) jó és litheum tartalma
Répati, égvényes ásványviz
Székely-Selters, idült gyomorhajok ellen
Sztójai, cukorbetegség ellen

Kérdezze meg az orvosát és megtudja, hogy a természetes ásványviz gyógyhatása és kellemes íze össze nem hasonlítható a mesterséges ásványvizekkel

Magyar ásványvizekkel a külföld majdnem összes vizei pótolhatók.

Kapható mindenütt!